A photograph of two young children with curly hair. One child, wearing a maroon sweater, is kissing the other child on the cheek. The second child, wearing a blue sweater, is holding a small globe of the Earth. The globe has blue oceans and tan-colored continents. The background is softly blurred.

Vejledning til det
pædagogiske arbejde
med nyankomne
flersprogede småbørn

Indhold

Formål med denne vejledning:	3
Før barnet begynder i dagtilbud	4
Samarbejdet med forældrene	4
Første møde med forældrene	5
De første uger i dagtilbuddet.	6
Gode idéer til det generelle pædagogiske arbejde	6
Hvis barnet viser tegn på mistroivsel/traumatisering	7
Vejledning/sparring fra psykolog ved PPL.	7
Tolkning	8
Kommunale aktører omkring nyankommne småbørn.	9
Integrationsvejlederne:	9
Sundhedsplejen og Tandplejen.	10
Flersprogsvejlederne	11
Psykolog ved PPL	11
Gode links og hjemmesider:	11
Kommunale aktører:	12

Formål med denne vejledning:

For alle børn, der skal begynde i dagtilbud, er det afgørende, at der etableres tryghed omkring barnet, så det kan komme til at trives og udvikle sig. Det er især afgørende for et nyankommet flersproget barn, hvor alt omkring barnet er nyt og ukendt – ikke mindst sproget. Så længe barnet ikke er trygt, vil meget af dets energi gå med at være usikker og på vagt, og dermed besværliggøres barnets proces med at lære den nye kontekst og det nye sprog at kende.

Det væsentligste, som disse børn har brug for, er nærvær, forudsigelighed og genkendelighed.

Baggrunden for dette materiale har været henvendelser fra pædagoger, som dagligt arbejder på at give nyankommne børn og deres forældre en god begyndelse i et dansk dagtilbud. Pædagogerne efterlyser mere viden og vejledning. Der er derfor blevet etableret en tværfaglig arbejdsgruppe, som

består af: Integrationsteamet, Sundhedsplejen, Tandplejen, Dagtilbud, Psykolog ved PPL og flersprogsvejlederne i Pædagogisk praksis og læring, PPL

Et af initiativerne til at understøtte det pædagogiske personale i dagtilbuddene er udarbejdelse af en startpakke med pædagogiske materialer til sprogarbejdet, samt denne vejledning.

Hvert barn og dets forældre kommer med forskellige ressourcer og baggrund, og den pædagogiske praksis må naturligvis tilpasses efter behov. De efterfølgende anvisninger skal derfor ikke ses som en slavisk opskrift, men som gode overvejelser, der kan reflekteres over og plukkes i.

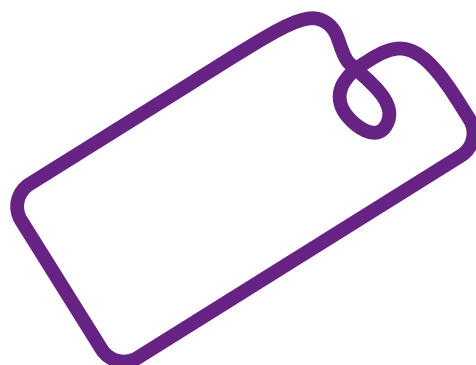
Før barnet begynder i dagtilbud

- Der aftales et møde med forældrene, hvor den første tid og indkøringen planlægges i et samarbejde. Her deltager integrationsvejleder (hvis det er flygtninge), sundhedsplejerske og kontaktpædagogen.
- Der kan med fordel udpeges to kontaktpersoner, der vil have den primære kontakt til barnet i den første tid.
- Når man bliver opmærksom på, at man skal modtage et nyankommet barn, kontaktes flersprogsvejlederne med henblik på vejledning og understøttelse. Samtidig udarbejdes en plan for den sproglige indsats.

Samarbejdet med forældrene

- Samarbejdet med forældre, der lige er kommet til Danmark, adskiller sig ikke væsentligt fra samarbejdet med andre forældre, men fordrer måske nogle andre tilgange.
- Samtale/dialog og åbenhed i samarbejdet med forældrene er grundlæggende for, at der kan skabes mulighed for tryghed og trivsel hos både barn og forældre. Husk ikke kun at informere, men vær i dialog med forældrene.
- Hvis der skal informeres om noget akut, så husk, at der er mulighed for at sende en sms eller gøre brug af telefontolkning, som kan etableres på meget kort tid. Eller brug appen sayhi, som er god til at få oversat korte hverdagsbeskeder.
- Læs i øvrigt "Inkluderende forældresamarbejde i praksis" på vsl.silkeborg.dk

Første møde med forældrene

- Forældrene kender ikke til indhold og rutiner i dagtilbuddet, og derfor er det en god idé at afklare forventninger og ønsker.
- Overvej hvordan forældrene skal informeres om dagtilbuddet. Skal forældrene have udleveret skriftlig information? Nogle vil kunne rumme det, og for andre kan det være bedre at blive informeret hen ad vejen.
- På mødet er der mulighed for, at man kan drøfte barnets historie og baggrund. Det er vigtigt at afdække, om barnet har nogle særlige behov, pædagogen skal være opmærksom på. Hvis det er flygtninge, skal man være opmærksom på, at nogle forældre ikke har lyst til at tale om de oplevelser, de har med sig. Denne viden er ikke en forudsætning for, at man kan hjælpe barnet i trivsel.
- Spørg forældrene om barnets erfaringer med at etablere tryghed i nye sammenhænge: Er barnet f.eks. tidligere blevet passet ude af andre, og hvordan reagerede barnet der? Er der tryghedsobjekter (bamses el. lign.), der er gode at have med i dagtilbuddet?
- Fortæl forældrene om mulige, naturlige reaktioner hos deres barn som følge af, at det begynder i dagtilbuddet. Mange børn bliver i en periode mere ængstelige, kræver måske mere opmærksomhed og kan evt. gå et par trin tilbage i deres udvikling. Barnet kan have brug for den nære kontakt, som man normalt giver til et lidt yngre barn, f.eks. ønske at sove sammen med forældrene eller lignende. Dette er helt almindelige reaktioner på at skulle klare nye udfordringer og vil som oftest aftage i løbet af få uger, såfremt behovene imødekommes.
- Sammen med forældrene planlægges, hvordan indkøringen skal foregå.
- En gradvis optrapning af den tid, barnet er alene i dagtilbuddet er en god ide, men skal også afstemmes med forældrene. Vær opmærksom på, at det også for visse forældre kan være en overvældende oplevelse at være til stede i dagtilbuddet i mange timer.
- Såfremt forældrene skal være til stede den første tid i dagtilbuddet, er det vigtigt at gøre jeres ønsker og forventninger til forældrenes rolle meget tydelig. Hvad vil I gerne have, at forældrene indgår i, og hvad skal de helst lade jer om?
- Der aftales et nyt møde med flersprogsvejlederen, hvor barnets sproglige kompetencer afdækkes. Der er på forhånd lavet en dagsorden til mødet, som gennemgås med forældrene.

De første uger i dagtilbuddet

De første uger kan være afgørende for, hvordan et barn vil trives i den nye kontekst. Derfor er det væsentligt at have en handleplan på skrift for de første uger. Det vil være individuelt, hvad barnet har behov for. Nogle falder hurtigt til, og andre kan have brug for en længere periode for at føle sig trygge i dagtilbuddet.

- Nogle dagtilbud har gode erfaringer med, at forældrene er med i den første tid og derigennem bliver introduceret til barnets hverdag i dagtilbuddet. Forældrene deltager i samling, sprogstimulerende aktiviteter, måltider, dagligdagens rutiner og ser hvilke forventninger der stilles til barnets kompetencer. Her er det vigtigt, at der er bestilt en tolk, som deltager, hvor det er relevant.
- Med hjælp af tolken formuleres nogle generelle beskeder, f.eks. mit barn er syg. Beskederne kan nummereres, og forældrene kan sende beskeden via sms eller Aula.
- Der aftales tidligt i indkøringen et møde med flersprogsvejlederen, hvor barnets sproglige kompetencer afdækkes. Samtidig informeres forældrene om, hvordan der vil blive sat fokus på barnets sprogtilegnelse på dansk. På den baggrund udarbejdes en handleplan for den fokuserede sproglige indsats i dagtilbuddet.
- Er der behov for møder med andre eksterne aktører, er det en god idé, at møder spredes, så forældrene ikke bliver bombarderet med mange oplysninger.
- De to primære pædagoger følger barnet tæt og er tilgængelige for barnet og forældrene.
- Er der børn i dagtilbuddet, der taler samme sprog, kan det være en stor tryghedsfaktor for barnet i begyndelsen at have en "ven", der kan hjælpe det til at forstå og indgå i alt det nye via det fælles modersmål.

Gode idéer til det generelle pædagogiske arbejde

- Det pædagogiske materiale i startpakken tages i brug med det samme, så barnet får mulighed for at blive aktiv og deltagende i løbet af den tid det er i dagtilbuddet. Samtidig vil der være fokus på den dansk sproglige tilegnelse.
- Arbejd med forforståelse, så barnet har mulighed for at forstå det, der skal ske. Det kan f.eks. være med konkrete, visualisering med billedmateriale eller iPads. Brug et clipboard med pictogrammer, som kan flyttes med rundt i dagtilbuddet, eller tavlen der medfølger startpakken.
- Vær opmærksom på, at overgange fra én aktivitet til en anden kan være en udfordring for barnet. Skab tryghed ved at tydeliggøre, hvad der skal ske, hvor og med hvem.
- Vær opmærksom på at skabe sammenhæng mellem dagtilbuddet og hjemmet. Skab mulighed for, at barnet kan tale med sine forældre om, hvad det har oplevet i dagtilbuddet. Film evt. forløb fra hverdagen med iPad og brug billedmateriale til at informere forældrene. Gå på opdagelse i, hvad barnet oplever hjemme, så det kan støttes i at fortælle i dagtilbuddet.
- Vis tydeligt de grundlæggende adfærdsregler og anerkend når de efterkommes. Hvad vil det f.eks. sige at "vente på tur"? Hvordan kommer man med i en leg? Hvad siger man, hvis man gerne vil være med i en leg? Hvad gør man, hvis man får et afslag på at være med i en leg? Hvad er reglerne i de mest almindelige lege (fangeleg, gemmeleg, osv.). Drøft med hinanden, hvordan I bedst muligt understøtter dette, når barnet endnu ikke har ret meget dansk sprog. Brug evt. andre børn som rollemodeller.
- Hav fokus på barnets modersmål. lær evt. nogle enkelte ord af forældrene og inddrag dem som en ressource.
- Afhold evt. en børnesamtale, hvor der ved hjælp af en tolk tales med barnet om, hvad barnet er glad for/ked af i børnehaven, og hvor der bliver mulighed for at barnets perspektiv inddrages.

Hvis barnet viser tegn på mistriksel/traumatisering

Når børn begynder i dagtilbuddet, er deres reaktionsmåder og adfærdsudtryk præget af den grad af trykthed og tillid, som de har med sig. Her spiller tilknytningen en stor rolle. Er man tryk og har en sikker tilknytning, kan man lettere tage nye udfordringer på sig. Er man utryk og usikker på, om verden er forudsigelig og god, er det meget sværere.

Flere børn i flygtningefamilier har oplevet omstændigheder der har gjort, at deres forældre ikke har kunnet beskytte dem mod voldsomme oplevelser. Det vil i nogle tilfælde betyde, at disse børn er præget af en usikker tilknytning, hvilket kan betyde en adfærd, der er præget af rastløshed, forvirring, ambivalens, vrede og gråd labilitet. Nogle børn kan således siges at skulle møde den nye udfordring der er at begynde i dagtilbuddet, med et vist psykisk underskud.

I personalegruppen er det vigtigt at være opmærksom på, at det kan være krævende at være sammen med et barn, der er præget af en utryk adfærd. Det er udfordrende at skulle se bagom barnets adfærd og forstå den. Samtidig kan man opleve, at man ikke får ret meget igen i relationen, fordi barnet stadig arbejder med at opbygge tillid.

Er barnet i mistriksel på flere områder, er det vigtigt at finde nogle fokuspunkter, som man kan arbejde konkret med, for ikke at blive overvældet.

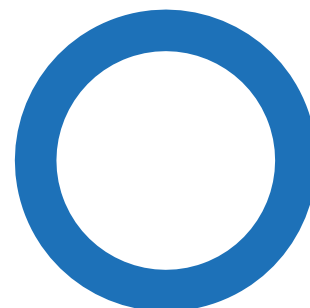
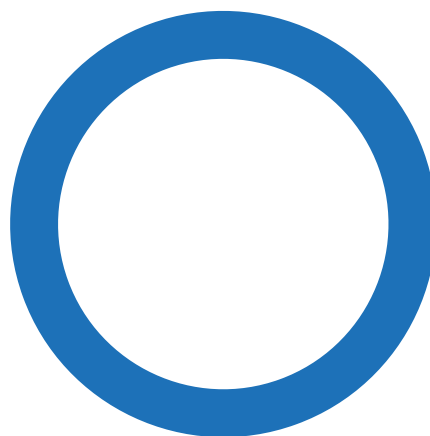
Husk at inddrage tolk til alle samtaler, også om alle de små ting. Det er tit i de små ting, at de første skridt til løsningen af de store problemer skal findes.

Vejledning/sparring fra psykolog ved PPL

Såfremt barnet, på trods af en pædagogisk indsats, udviser tegn på mistriksel, er det en mulighed at dagtilbuddet kan bede om vejledning/sparring af psykolog ved PPL, der har særlig viden om flygtningebørns udfordringer. Denne mulighed kan anvendes inden for det første år, efter barnet er startet i dagtilbuddet.

Målet er at sikre, at dagtilbuddet bliver understøttet i det pædagogiske arbejde med barnet og familien. Der ydes vejledning og rådgivning i forhold til den konkrete problematik med udgangspunkt i viden om traumatiserede børn og familier, og med fokus på den pædagogiske praksis omkring barnet.

Dagtilbuddets leder kan kontakte
Marianna Horsholm: tlf. 51 18 55 94.

Tolkning

Tolke er af stor betydning for, at en samtale med forældre, der ikke taler og forstår fornøden dansk, forløber effektivt og forsvarligt. Tolken er nemlig med til at sikre, at budskaber bliver forstået, og at samarbejdet med forældre kan blive givtigt. Hvis forældrene taler og forstår et rimeligt dansk sprog, kan det stadig være relevant at inddrage en tolk. Tolken kan her træde til, hvis og når der opstår et behov.

Brug ikke familiemedlemmer, venner eller større søskende som tolke. Brug altid en professionel tolk.

Gode råd ved bestilling af tolk

- Ved bestilling af tolk anvendes altid: Mayas Tolkeservice
- Det er kommunen, der betaler for tolken og ikke den enkelte daginstitution.
- Angiv hvilken form for tolkebistand, der skal bruges: Fremmødt tolk, telefontolkning, sms eller videotolkning.
- Angiv hvor lang samtalen forventes at vare, hvor den skal foregå og navn på kontaktperson.
- Angiv hvis opgaven er særlig, f.eks. hvis tolken skal deltage i en sprogvurdering af et barn, deltage i indkøring i daginstitutionen, m.m.
- Hvis der er brug for hurtig/akut tolkning, kan tolkebureauet kontaktes, og der kan evt. etableres en telefontolkning.

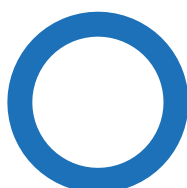
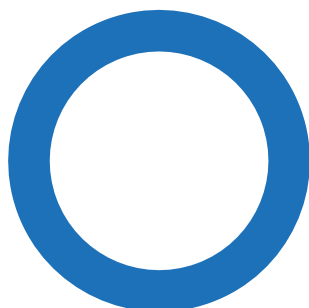
På SIKO findes information om aftalen med Mayas Tolkeservice: oprettelse, bestilling, samt, hvornår man må bruge andre bureauer mm. Kontakt: tlf.: 79 99 21 80.

Overvejelser i tolkesituationer:

- Sid hensigtsmæssigt, gerne overfor forældrene og med tolken for enden af bordet.
- Gennemgå tavshedspligten.
- Hold øjenkontakt med forældrene og ikke med tolken under hele samtalen, også mens tolken oversætter.
- Tal direkte til forældrene – ikke til tolken. Eksempelsvis kan man sige: "Jeg vil gerne tale med jer om.." og ikke: "Sig til forældrene, at jeg gerne vil tale med dem om.."
- Forvent og italesæt, at tolken oversætter alt, hvad der bliver sagt af alle under samtalen. Stop tolken hvis denne går i dialog med forældrene, og indholdet ikke bliver oversat.
- Vær opmærksom på forældrenes kropssprog og reaktioner. Det kan give dig et indtryk af, om forældrene har forstået indholdet.
- Tal enkelt, formuler korte, præcise sætninger og undgå metaforer.
- Giv tid til, at tolken kan tolke – begge veje. Husk ikke for lange sætninger.
- Tal almindeligt – ikke højt og artikulerende.
- Afslut samtalen med at samle løse tråde op og med at sikre, at der er enighed om samtals konklusioner.
- Husk: Du er samtals vært, og forløbet er dit ansvar.

Efter samtalen:

- Alle bør forlade lokalet samtidig af hensyn til tillidsforholdet mellem parterne.
- Efter endt tolkning skal den part, der har bestilt tolken, underskrive en formular, som tolken medbringer.

Kommunale aktører omkring nyankommne småbørn

Der vil ofte være mange kommunale aktører omkring nyankommne børn og deres forældre. Det er vigtigt for alle parter, at der er et gennemskueligt tværfagligt samarbejde, så man så vidt muligt undgår frustration og misforståelser. Nogle af de mest oplagte aktørers funktion i arbejdet med nyankommne børn og deres forældre, er beskrevet i det efterfølgende.

Familie- og integrationsvejledere:

Silkeborg Kommune har ansat familie- og ungekonsulenter til at varetage den forbyggende indsats overfor nyankommne flygtningefamilier. Integrationsvejlederne hører til i Familie- og Børnehandicap og er organisatorisk forankret i Familie- og Ungekontakten. Støtten ydes som konsulentbistand efter LSS §11 stk. 3 nr. 2.

Det overordnede formål med indsatsen er at give de nyankommne flygtningefamilier gode forudsætninger for at blive godt integreret i landet og specifikt i Silkeborg Kommune. Tilbuddet om hjælp/støtte fra integrationsvejleder kan gives til alle med børn under 18 år, hvis det vurderes relevant og nødvendigt. Indsatsen kan gives i op til 3 år efter, at familien er ankommet.

Indsatsen i familierne er mangeartet og afhænger generelt af behovene hos den enkelte familie.

Integrationsvejledernes arbejde med familierne foregår ved hjemmebesøg med tolk, samt besøg på skoler og dagtilbud.

Der afholdes familiesamtaler med den samlede familie, samt børne- og forældresamtaler.

Ligeledes kan integrationsvejlederne deltage i møder med dagtilbuddet, læge, hospital, sundhedsplejerske, mv., hvis familien ønsker det og der vurderes at være et behov.

Integrationsvejlederen afdækker sammen med familien behovet for iværksættelse af hjælp til behandling af eventuelle traumer ifht. et eller flere af familiens medlemmer.

Integrationsvejlederen rådgiver og vejleder ligeledes forældrene omkring det danske samfunds opbygning, samt forældrerollen i Danmark, herunder forventning til livet i Danmark, normer, værdier og syn på børneopdragelse.

Integrationsvejlederne kan opstarte individuelle samtaleforløb med forældrene med udgangspunkt i en narrativ tilgang, og støtte op om trivsel og sammenhæng i livet.

Sundhedsplejen

Når der flytter en udenlandsk familie med børn under skolealderen til kommunen, orienteres sundhedsplejen via SAPA, og familien får tilknyttet en sundhedsplejerske.

Er det en flygtningefamilie, hvor forældrene har været i Danmark under 3 år, samarbejder sundhedsplejerske og integrationsvejleder.

Sundhedsplejersken tilbyder familien besøg og bestiller tolk, hvis det er påkrævet.

Under besøget vurderes barnets sundhedstilstand, forældrene vejledes omkring et sundt børneliv og støttes i at få barnet skrevet op til pasning.

Sundhedsplejersken kan sammen med familien henvende sig til pladsanvisningen for at høre hvor der er plads i lokalområdet, og herefter hjælpe familien med at skrive barnet op til dagtilbud. Kan gøres uden at familien har MitID.

Sundhedsplejersken kontakter dagtilbuddet, aftaler opstartsmøde og bestiller tolk.

Sundhedsplejersken deltager i opstartsmøde.

Såfremt sundhedsplejersken ikke har haft kontakt til dagtilbuddet inden et nyankommet barns opstart, sendes mail til Sundhedsplejen (F0260).

Hvis barnet trives og udvikler sig normalt, stopper sundhedsplejens besøg. Sundhedsplejen kan altid kontaktes af forældre eller dagtilbud, hvis der opstår sundhedsfaglige behov.

Tandplejen

Den kommunale tandpleje får besked når en familie flytter til eller får opholdstilladelse i kommunen.

Børnene indkaldes automatisk til den tandklinik de hører til og får mødetid tilsendt i e-Boks.

Tandplejen rekvirerer tolk, hvis det er nødvendigt.

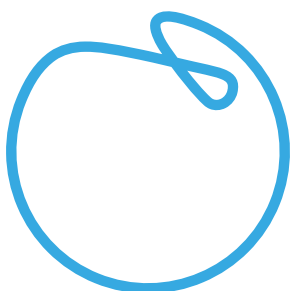
I og omkring Kjellerup varetages den kommunale tandpleje af to private tandklinikker i Kjellerup samt en i Ans og en i Thorning.

De kommunale tandklinikker har åbent kl.8-15: man-, ons- og torsdag, kl.8-16: tirsdag og kl.8-14 på fredage. Ved akut behov for hjælp udenfor åbningstiden kan byens private tandlæger kontaktes. I weekender og skolernes ferie kan Tandlægevagten kontaktes på tlf. 40 51 51 62.

Der kan sendes afbud og stilles spørgsmål til tandplejen@silkeborg.dk. Husk navn og fødselsdato på barnet det drejer sig om.

Tandplejen anbefaler:

- at børn børster tænder hver morgen og aften
- at bruge en mængde voksentandpasta, som svarer til det, som kan ligge på barnets lillefinger negl
- at forældrene børster børns tænder indtil de er 10-12 år gammel
- at én af forældrene altid følger barnet til tandklinikken

Flersprogsvejlederne

Dagtilbuddets flersprogsvejleder kontaktes, når personalet bliver bekendt med, at et nyankommet barn skal begynde i dagtilbuddet. Flersprogsvejlederen kan deltage i planlægningen af de første uger i forhold til de sproglige udfordringer barnet og personalet møder, og fungere som sparringspartner i det pædagogiske arbejde.

Kort tid efter barnets start i dagtilbuddet deltager flersprogsvejlederen i en forældresamtale med henblik på afdækning af barnets sproglige kompetencer. Her drøftes og aftales tillige, hvem der gør hvad i forhold til den fokuserede sproglige indsats.

Flersprogsvejlederen bidrager med konkrete materialer til det pædagogiske sprogarbejde efter behov.

Psykolog ved PPL

Psykolog ved PPL kan som nævnt kontaktes af dagtilbudsledere, i forhold til at yde vejledning og rådgivning ang. en konkret problematik. Der udbydes sammen med de øvrige aktører på flygtningeområdet, løbende muligheder for opkvalificering til dagtilbudspersonale ift. viden om traumer og etablering af traumeinformeret pædagogik.

Gode links og hjemmesider:

vsl.silkeborg.dk

Videncenter for sprog og læsning. Her findes viden og materialer til det pædagogiske arbejde med flersprogede småbørn.

vpt.dk/nyankomneforældre

En platform med inspiration og gode materialer til samarbejdet med forældrene.

ltk.dk/sprog-er-en-gave

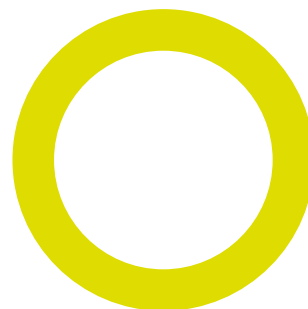
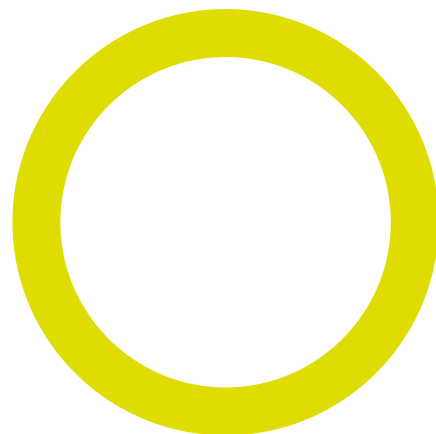
Film til vejledning af forældre om danske dagtilbud og hvordan man bedst støtter sit barns sproglige udvikling. Oversat til 6 sprog.

bedstssammen.kk.dk/dagtilbud

Her findes god materiale til det pædagogiske arbejde med nyankomne småbørn.

www.kl.dk/nyheder/boern-og-folkeskole

KL har lavet denne platform med gode vejledningsvideoer og andet materiale til modtagelse af flygtninge i dagtilbud.

Kommunale aktører

Kontaktpersoner i sundhedsplejen:

Gitte Strøm, Tlf. 24 28 55 38,
gitte.strom@silkeborg.dk

Kontaktperson i tandplejen:

Tandplejer Pia Bolander, 89 70 19 30,
piabolander.johansen@silkeborg.dk

Psykolog ved PPL:

Marianna Horsholm, Tlf. 51 18 55 94,
mariannarubygissel.horsholm@silkeborg.dk

Kontaktpersoner i Familie- og Ungekontakten:

Christian Morell, tlf. 24 45 22 42
christian.morell@silkeborg.dk

Sørins Engelbrecht, tlf. 24 41 93 09
sorine.engelbrecht@silkeborg.dk

Nikolaj Huus Kamstrup, tlf. 21 82 48 29
Nikolajhuus.kamstrup@silkeborg.dk

Flersprogsvejlederne:

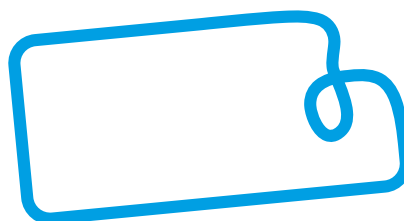
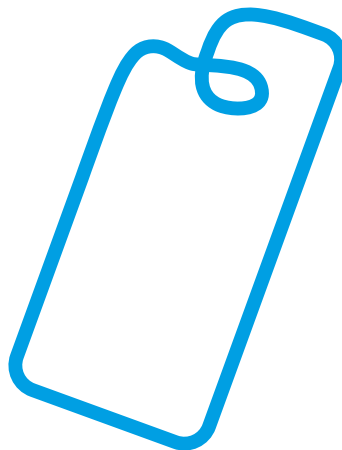
Lisbeth Hjeds Nielsen, tlf. 51 35 81 94
lisbethhjeds.nielsen2@silkeborg.dk

Simone Lysholt Geer, tlf. 51 18 56 28
slg@silkeborg.dk

Hanne Middelhede, tlf. 21 78 98 03
hanne.middelhede@silkeborg.dk

Børne- og familieafdelingen:

Bettina Rosengaard, Tlf. 23 27 60 16
bettina.rosengaard@silkeborg.dk

Silkeborg
Kommune